

Z vstopom v nacionalno državo je postala naša organizacija nositeljica važne kulturne in prosvetne naloge; čimjačje in čimširše bo njeno kulturno in prosvetno delovanje tembolj bo eluzila narodu in državi. Kulturno in prosvetno delo naj ne bo le sredstvo drugim ciljem temveč naj služi samo svojemu vzvišenemu idealu.

PROSVETA

Glasnik Poverjenišva UJU v Ljubljani
o kulturnem in prosvetnem gibanju učiteljstva.

Kdor plove brez smotra in jasne smeri v svetovni reki, je izgubljen, ta služi le drugim; zato se moramo vprašati: ali imamo pravi smoter, pravi ideal, brez pravega ideala in jasne smeri ni mogoč napredek. Kake kulturne in prosvetne ideale imamo izven šole? Usmerjajmo tudi v tem pravcu svojo pot!

Dviganje prosvete v narodu s knjigo in organizacija naših knjižnic.

(Nadaljevanje razprave z zadnje »Prosvete«.)

Društvene knjižnice.

Pri nas imamo mnogo knjižnic, ki so last raznih društev, izobraževalnih in bralnih društev ter čitalnic. Te knjižnice imajo precej knjig, izposojajo si jih pa lahko samo društveniki, zato teh knjižnic ne moremo prištevati med javne knjižnice, še manj pa med ljudske knjižnice. Knjižničarji v takih knjižnicah ne drže ponavadi nobenih poslovnih ur in najraje vidijo, da si sploh nihče knjig ne izposodi. Ne brigajo se mnogo za nabavo novih, modernih knjig, zato so te knjižnice povsod nemožne in imajo samo knjige, ki pripadajo starejšemu slovtvu. Ker je število izposojevalcev pri teh knjižnicah zelo minimalno, tvorijo te knjižnice mrtev kapital.

Reorganizacija društvenih knjižnic.

Teško je te knjižnice oživeti, ker so društva malo dostopna za to; še težje je pa misliti na to, da bi se jih preuredilo v javne ljudske knjižnice. Premalenkostne so razmere skoro vsepovsod, da bi društveniki in čitalničarji prepustili svoje knjige v splošno uporabo. Oni se sklicujejo na to, da so to oni sami zbrali in da morajo za to plačevati vsak mesec svoj obulus. Največ v tem pogledu bi bilo morda to, kar bi se dalo s primernim vplivom doseči, da bi vsaj društveniki pridno uporabljali svojo knjižnico in se začeli zavzemati za izpopolnjevanje. A še to bi se dalo doseči le na ta način, če bi se učiteljstvo z vso silo vrglo na to reformo knjižnic in bi zavzelo mesta knjižničarjev ter bi sistematično delovalo za preosnovo in poživljenje teh knjižnic. Če bi se učitelji kot knjižničarji z vso agiliteto vrgli na delo v društvenih in čitalniških knjižnicah, potem bi se tudi število izposodb hitro večalo, ker bi učiteljstvo ob vsaki priliki opozarjalo na knjižnico in bi jo izpopolnjevalo z dobrimi, novejšimi knjigami. Iz knjižnic bi se morale odpraviti zastarele knjige, zlasti »šund«, ki je obojega v nekaterih knjižnicah mnogo. Morda bi se sčasoma potem časopisja in potem osebne agitacije posrečilo učiteljstvu doseči, da bi postale te knjižnice tudi javne. Drugače pa bi vključ reorganizaciji doseglo učiteljstvo s svojim delom le primeroma malo, ker so člani društev in čitalnic le premožnejši ljudje, ostanejo pa v kljub temu vsi nižji sloji in široki krog ljudstva brez beriva.

Snovanje javnih ljudskih knjižnic v šolah.

Vprašanje nastane le to: Če bi ne potratilo učiteljstvo preveč svoje energije z reorganizačnim delom pri društvenih knjižnicah, če bi ne nastalo preveč prepirov in zamer pri konzervativnih elementih med ljudstvom in bi ne bilo to le v škodo stanu in socialni poziciji učiteljstva v kraju; na drugi strani bi se pa pri velikih naporih dosegali le primeroma mali uspehi. Ali bi ne kazalo bolj snovati nove, javne ljudske knjižnice s sedežem v šoli, kjer bi si lahko uredili knjižnice moderno, po svoje, da bi bile dostopne vsem, prav vsem brez razlike strank in stranic v kraju ter bi se z izgubo manjše energije doseglo veliko večje uspehe.

Upoštevati moramo tudi, da so društva povečini strankarska, kar je tudi slabo za društvene knjižnice, ker vsako delovanje pobija vedno nasprotna stranka. Tudi to bi govorilo za snovanje javnih ljudskih knjižnic v šoli, da se prosveta odpre vsemu ljudstvu. Da bi društva prepustila svoje knjižnice šoli za javno ljudsko knjižnico, skoro ni misliti; niti na to ni misliti, da bi društva prepustila nadzorstvo in upravo knjižnice z ozirom na reorganizacijo glede kakovosti knjig.

V tem oziru bi se morali postaviti že popolnoma na svoje noge in bi morali misliti na snovanje, ustanavljanje in organizovanje popolnoma novih javnih ljudskih knjižnic po šolah.

Prvo podlago bi se dalo morda tudi tu napraviti, ako bi se iz šolske (mladin-

ske) knjižnice izločile one knjige, ki so morda bolj za šoliodraslo mladino, kakor pa za šolsko mladino in tudi iz domačih učiteljskih knjižnic bi se naj izločile leposlovne in poljudne znanstvene knjige ter bi se izročile šolski javni ljudski knjižnici. Potem pa bi bilo potreba napraviti zbirke in prireditve v korist javni šolski ljudski knjižnici.

Nabiranje knjig.

Če ni dovolj gmočnih sredstev, da bi se kupile nove knjige, se je navezano na zbiranje knjig potom časopisja in znanecv. Vendar tudi v tem oziru ni misliti na znaten uspeh. Nabere se včasih sicer precejšnje število knjig, a od teh jih je le malo sposobnih za ljudske knjižnice, ki se jih ne more rabiti.

Nakupovanje knjig.

Včasih se da pri proračunu občine dobiti kak znesek za knjižnico. Vendar je tudi pri nakupu paziti na izbiro, ker vključ veliki množini knjig, ki se pojavljajo na književnem trgu, niso vse knjige sposobne in dobre za ljudske knjižnice ter nam še vedno manjka posebno knjig poljudno poučne in znanstvene vsebine.

Pri nakupovanju knjig moramo skušati dobiti posebno pri večjih naročilih od knjigotročca, oziroma založnika gotov popust. Ker pa nikdo v sedanjem času ne daje rad popusta v gotovini, skušajmo ga dobiti v blagu, t. j. v knjigah.

Izbira knjig za knjižnico.

Nikakor pa ne bi zadoščalo, da bi ostali le pri leposlovnih, t. j. zabavnih knjigah za knjižnico. Namen javnih ljudskih knjižnic naj bi ne bil le zabava, temveč tudi pouk. Zato bi knjižnice morale imeti tudi čim več poučnih in poljudnoznanstvenih knjig.

Izkušnja pa uči, da ljudje poučnih in znanstvenih knjig ne bero radi in zahtevajo le leposlovne stvari. To sredstvo je treba izrabiti in je ljudi potom zabavnih knjig prikleniti h knjižnici, potem jih pa šele pripraviti in vzgojiti za poljudnoznanstveno čtivo.

Zato je zelo važno, kako se knjige za knjižnice izbirajo in v kakem razmerju se jih izbira in porazdeljuje po strokah.

Razmerje naj se vzdržuje če le mogoče tako, da odpade na leposlovni oddelek največ knjig, nad polovico, na poučne knjige ena tretjina in na poezije ena šestina vseh knjig.

Seznam knjig.

Lahka bi bila izbira knjig, tako za knjižničarja, kakor za čitatelja, če bi imeli katalog vseh slovenskih knjig, iz katerega bi bila razvidna poleg naslova in cene pri vsaki knjigi tudi na kratko opisana vsebina. Moderna knjižnica bi morala svojim čitateljem nuditi tak katalog, da bi si že doma lahko iz kataloga zbrali knjigo.

V tem oziru bo treba apelirati pač na založništva, da izdajo take kataloge, vsaj za knjige iz lastne založbe, in jih dajo knjižnicam na razpolago, da si z njimi pomagajo, ker pri sedanjih razmerah skoro ni misliti na tisk kataloga s strani poedinih knjižnic.

Sedež knjižnic in čas izposojevanja.

Javna knjižnica mora biti nameščena na takem kraju, da je čimlažje za ljudi dostopna in kamor čim pogostejše ljudje prihajajo. In za to je šola, ki se nahaja ponavadi v bližini cerkve, najprimernejši kraj. Z ustanavljanjem in nastanjenjem knjižnic v šoli pa ljudstvu tudi pokažemo, da šola ni le učilnica za mladino, temveč splošno nevtralni prosvetni faktor za ljudsko izobrazbo.

Tudi čas izposojevanja je zelo važen, ker uravnan mora biti tako, da se izposojajo v onem času, ko ljudje v največjem številu prihajajo v obližje šole in kadar imajo največ časa. Vendar naj se vrši izposojevanje čim pogostejše, po kra-

jevnih prilikah, ki pa so zelo različne. V industrijskih krajih ima delavstvo največ časa zvečer, na kmetih pa v nedeljo po maši. Uravnati je to seveda po lokalnih razmerah.

Pogoji za izposojevanje.

Izposodi se v šolski javni ljudski knjižnici lahko knjige vsakomur, ki je že dovršil osnovno šolo. Za šoliodraslo mladino naj bo itak poseben oddelek v knjižnici, ki se bo naslanjal in bo nadaljeval s čtivom, oziraje se na šolsko knjižnico, ki jo je vsakdo že prečital in na znanje, ki ga je pridobil v šoli. To mladino se lahko upelje v knjižnico takoj sproti, ob izstopu iz šole. Pogoji za izposojevanje naj bodo kolikor mogoče preprosti in brez vsekakih formalnosti. Ravno če ima učiteljstvo knjižnice v roki, se ni bati, da bi se knjige izgubile, ker učiteljstvo pozna ljudi v kraju in ima vedno stik z njimi potom otrok.

Priporočati je, da se upeljejo v knjižnicah za izposojevanje legitimacije, ki si jih kupi vsakdo za malo odškodnino pri knjižničarju. Legitimacija velja za 50 do 100 knjig. Poleg tega se plača tudi za vsako izposojeno knjigo malenkost. Ti prispevki niso toliko materialne, kakor moralne važnosti. Marsikdo bo hotel od knjige tudi nekaj imeti, če je plačal za njo in jo bo že radi tega prebral; drugi smatrajo knjigo tudi za vsiljeno, če nekaj ne plačajo za njo. Ti doneski pa služijo tudi lahko za izpopolnitev in popravilo knjižnic.

Vsi ti doneski pa se morajo ponekde popolnoma opustiti, če se hoče upeljati knjižnice, drugje jih zopet radevolje prevzamejo občine.

Oseba knjižničarja oziroma knjižničarke.

Duša vsemu podrobnemu narodnemu delu so dobri in vztrajni knjižničarji. Pri učiteljstvu bi bilo treba knjižničarje stalno vzgajati, ker se jih potrebuje vedno, tako za mladinske knjižnice (šolske), učiteljske itd.

Posebno priporočljivo bi bilo, ako bi okrajna učiteljska društva priredila več tečajev (eden ali dvodnevni) za izobrazbo in upeljavo knjižničarjev in knjižničark za samostojno in moderno vodstvo knjižnic vseh vrst.

Že danes vodi povsod vse knjižnice učiteljstvo, toda želeli bi le bilo, da se to vodstvo izvede še bolj strokovnajaško, da gre s tokom časa, da se vodi stalna statistika o povečevanju knjižnice, o naraščanju ali padanju izposojevanja knjig in se to poroča tudi v liste, da ljudje bero in se jih vzpodbudi s tem.

Odsklanjati pa tudi ni upeljave kmečkih fantov in deklet v vodstvo in poslovanje knjižnic; to je velikega vzgojnega pomena, učiteljstvo se pri delu razbremeniti, dobi se dobre agitatorje za knjižnico med ljudstvom, učiteljstvo pa obdrži le nadzorstvo nad knjižnico o pravičnem poslovanju in nabavi knjig.

Veliko zaslug in častno mesto bi si lahko pridobile naše kolegije v organizaciji, če bi one izvedle organizacijo naših javnih ljudskih knjižnic po vseh šolah v Sloveniji in bi prevzele njih vodstvo in vse poslovanje v svoje roke. Učiteljice se težje uvedejo v drugo narodno prosvetno delo izven šole; nobenih težkoč pa bi jim ne delalo, če bi bile javne ljudske knjižnice nastanjene v šoli in če bi jih one vodile in poslovale pri njih kot knjižničarke. Oboje ženskih učiteljskih društev ima tu hvaležno polje za iniciativo in uveljavljanje učitelj na narodno-prosvetnem polju. Mislino, da bi zlasti učiteljice prav lahko in dobro opravljale knjižničarske posle, ker je treba tu vztrajnosti in natančnosti.

Reklama.

Kdo ima več prilike glede reklame za knjižnico, kakor učitelj, ki imajo vedno lahko zvezo z izposojevalci, potom otrok. Treba je, da se opozori ljudi na knjižnico bodisi s plakati, malimi listki, osebnim priporočanjem in ob priliki predavanj. Ljudi je treba privabiti. Kdor pride enkrat, gotovo več ne izostane, dokler ne izčrpa knjižnice; zato je treba skrbeti za njeno izpopolnjevanje.

Poleg strogega reda in točnosti je treba gledati knjižničarju in knjižničarki tudi na dobro reklamo.

Morda bi bilo dobro, da bi že otroke navadili v šoli na vse formalnosti (legitimacije itd.), ki jih ima javna ljudska knjižnica, da bi to upeljali pri izposojevanju knjig iz šolske knjižnice, ker bi jih s tem vzgojili in pripravili za poznejši red izposojevanja v javni knjižnici.

Izmenjava knjig.

Lahko bi se upeljala pozneje tudi izmenjava knjig med posameznimi kraji, kjer ni mogoče nabaviti novih. To bi nekako nadomestilo potujoče ljudske knjižnice. Je pa tudi mnogo pomislekov proti izmenjavi.

Okrajne učiteljske knjižnice.

Pri nas imamo v vsakem okraju okrajne učiteljske knjižnice. Te knjižnice bi morale biti predvsem strokovne in znanstvene.

Reči pa moramo odkrito, da tvorijo te knjižnice danes mrtev kapital. Učiteljstvo si le prav malo izposojuje knjige iz njih. Kako tudi? Saj nima niti seznama, katere knjige vsebuje knjižnica, niti ni v vseh knjižnicah modernejših pedagoških in znanstvenih del. Knjižnice so deloma zastarele. Nabavljajo si celo leposlovne knjige in revije, ki absolutno ne spadajo v te knjižnice. Te knjige trohino v omara leti in leta, ne da bi jih kdo uporabljal. S pomočjo takih knjižnic si ne more učitelj širiti obzora in spopolnjevati svojega znanja z modernimi pridobitvami znanosti.

Tudi tu je treba reforme!

Predvsem je treba izločiti vse leposlovne knjige ter jih dati šolskim javnim ljudskim knjižnicam na razpolago, da pridejo v promet. Isto je storiti tudi pri lokalnih učiteljskih knjižnicah, strokovne knjige iz njih pa priključiti okrajni učiteljski knjižnici. Počemu dvojni izdatki, ko bi se za ta denar lahko nakupile kake nove moderne knjige. Važnejših knjig si pa tudi okrajna knjižnica lahko kupi po več izvodov. Vsa dotacija za lokalno učiteljsko knjižnico bi se lahko stekala v okrajno učiteljsko knjižnico.

Okrajnih učiteljskih knjižnic ne bi bil treba združiti v eno knjižnico, pač pa bi se dale centralizirati potom skupnega kataloga. Opravljali bi jih nadalje knjižnični odbori in okrajni učiteljski knjižničarji. Pač pa bi bilo potreba napraviti vse okrajne učiteljske knjižnice dostopne vsemu učiteljstvu v Sloveniji. Garancijo za izposojene knjige bi moralo prevzeti šolsko vodstvo. Sestaviti bi bilo potreba praktični pravilnik za izposojevanje. Finančne obremenitve bi ne bilo, ker bi se knjige naročale in izposojevale potom šolskega vodstva, itotako vračale — poštne prosto.

Podlago za izposojevanje bi tvoril skupen katalog, ki bi imel imenik vseh pedagoških in znanstvenih knjig (urejen), t. j. vseh knjig, ki se nahajajo v vseh okrajnih učiteljskih knjižnicah v Sloveniji. Vsaka okrajna učiteljska knjižnica naj bi imela svojo rimsko številko, ki bi jo postavili h knjigi v katalogu, in s tem označili, kje se knjiga vse nahaja. S tem bi takoj videli, v katerih okrajnih knjižnicah se dotična knjiga nahaja. Arabska številka naj bi poleg rimske značila, v kolikih izvodih se nahaja dotična knjiga v knjižnicah. Če bi bila izposojena v eni, bi jo dobil prosilec v drugi.

Tak katalog bi bil hitro krit in plačan, če bi bil vsak krajni šolski svet obvezen ga naročiti za vsako šolo v Sloveniji. Nadaljni izvodi naj bi se natisnili in založili za učiteljstvo prav po nizki ceni, kolikor pač stanejo stroški papirja in tiska. Tako bi dobilo učiteljstvo ključ do vseh okrajnih učiteljskih knjižnic v Sloveniji.

Učiteljstvo naj bi bilo obvezno potom sklepov lokalnih učiteljskih konferenc predlagati vsako leto, katere nove moderne pedagoške ali znanstvene knjige domače in tujih literatur naj se nabavijo za knjižnice. Te predloge pošljejo okrajnemu knjižničnemu odboru, ki jih

uredi in predloži seznam centralnemu knjižničnemu odboru.

Centralni knjižnični odbor odloča na podlagi danih sredstev, katere knjige in za katere knjižnice se naroče od predlaganih. Spisek novih knjig se vsako leto objavi, od časa do časa se pa izdajo tudi dopolnilni katalogi.

Na ta način bi postale okrajne učiteljske knjižnice živ organizem za duhovno življenje učiteljstva. Slovensko učiteljstvo bi imelo v okrajnih učiteljskih knjižnicah moderen pedagoško-znanstveni institut, ki bi mu bil v ponos in v veliko korist.

Okrajne centrale knjižnic.

Okrajne učiteljske knjižnice bi pa lahko postale potom »knjižničnih odborov«, ki jih izvoli okrajna učiteljska konferenca vsako leto, neke okrajne centrale za vse knjižnično delovanje v okraju. »Knjižnični odbori« bi lahko plodonosno razširili svoj delokrog in zelo mnogo koristili našemu knjižničarstvu.

Oni bi lahko imeli nadzorstvo in vodstvo nad šolarskimi in javnimi ljudskimi knjižnicami v šolah v svojem okraju. »Knjižnični odbori« bi lahko zbirali »statistiko« o delovanju teh knjižnic in okrajne knjižnice: koliko knjig štejejo, koliko izposojevalcev je bilo, koliko knjig se je izposodilo itd. Dajali bi lahko iniciativo za snovanje novih knjižnic in njih organizacijo v okraju in eventuelno zbirali tudi knjige za iste, ki bi jih nabrali potom darov.

Osrednja centrala.

Poleg okrajnih knjižničnih central bi potrebovali tudi osrednjo knjižnično centralo, ki bi zbirala in uredila skupno statistiko iz vseh okrajev, o celotnem našem knjižničnem gibanju in napredku ter bi dajala iniciativo okrajnim centralam.

Kot taka osrednja centrala bi lahko poslovala »Centralna knjižnica Pov. UJU v Ljubljani«, oziroma njen knjižničar.

Centralna knjižnica Pov. UJU.

»Centralna knjižnica Pov. UJU« ima nalogo, da zbere v prvi vrsti pedagoške knjige in dela, ki jih vsebuje slovenska bibliografija in v drugi vrsti vsa jugoslovanska pedagoška bibliografsko važna dela. Druge naloge te centrale so razvidne iz poslovnika Pov. UJU.

To bi bila duša vse naše knjižnične organizacije in nje evidenčni in iniciativni urad, ki bi dajal vsa navodila.

Na delo!

Ideal, povzdigniti ljudsko izobrazbo potom knjižnic bi bil s pomočjo resne volje učiteljstva lahko hitro dosežen. Če si vzamemo dane smernice za cilj, lahko hitro preprežemo vso Slovenijo z modernimi knjižnicami. Ljudstvo rado čita, če le kaj ima. Iz branja časopisov se je pri njem že razvila potreba branja knjig. Sčasom bi se knjižnicam pridružile tudi mogoče lahko javne čitalnice.

Za javne knjižnice bi lahko zahtevali tudi podporo pri občinah, ker če že mora prispevati za izobrazbo do 14. leta, jo bo pospeševala tudi nadalje.

Naša organizacija bo šele tedaj na višku, kadar bo v kulturni in prosvetni smeri storila vse, kar lahko stori po svoji naravni poziciji, ki jo ima v narodu. Pomnožimo delovanje naših šolarskih knjižnic, snujmo na šolah javne ljudske knjižnice, reorganizujmo naše okrajne učiteljske knjižnice, osnujmo centrale!

Načrti za zločljiv šolski oder.

Poverjeništvu UJU je prejelo dosedaj od treh tovarišev načrte za zločljive šolske odre.

Načrtom so pridejani tudi opisi in navodila. In sicer je poslal prav praktična navodila tov. Oskar Žolnir iz Cirkovc ter skice celotnega odra, scene in sprednjega dela, detajlov in kulisnega ogrodja. Tov. Žolnir je že postavil sam svoj oder in dal navodila za odre na štirih krajih. Pročelje in prerezni načrt odra nam je poslal tov. From V. iz Spodnje Kungote z vsemi navodili. Fotografijo šolskega odra (pročelja z odprto sceno) nam je pa poslal tov. Milko Rajner iz Savinjske doline z istočasnim opisom odra, ki se postavi v šolski sobi.

Poverjeništvu zbira še nadaljne načrte, opise in fotografije šolskih odrov, iz katerih namerava napraviti celotno zbirko, jo urediti in po možnosti pozneje objaviti.

Naša kulturna organizacija.

Pedagoški krožki.

—pkr Ped.-did. krožek v Mariboru je imel 19. februarja 1924 svoj redni občni zbor v risalnici deške meščanske šole v Krekovi ulici.

Predsednik krožka, okrajni šolski nadzornik g. M. Lichtenwallner pozdravi navzoče člane.

V svojem poročilu naglašava velevažen pomen Ped.-did. krožka, koji se v zadnjem času razvija prav povoljno.

V naše šole se uvajajo polagoma moderne struje na polju vzgoje in pouka. Zapirajo se vrata stari šoli učilnici in odpirajo se vrata novi delovni šoli — stopili smo že čez prag. S tihim, smotrenim delom seznanja krožek učiteljstvo z novodobnimi problemi in mu podaja smernice, kako naj uravnava vzgojo in pouk po modernih načelih.

Poročila društvenih funkcijarjev. Tajnica poda poročilo o krožkovem delovanju v preteklem letu:

Ped.-did. krožek je imel v preteklem letu 9 sestankov, pri kojih so se obravnavale in preračevale sledeče teme:

1. Estetika v šolskem delu. (D. Humek).
2. Uvod v eksperimentalno pedagoško in poskušaj z nekaterimi aparati, s kojimi razpolaga krožek. (Škof).
3. Higijena šolskega poslojja. (Dr. Jurečko).
4. Novi učni poizkusi v Nemčiji. (A. Osterc).
5. Proučevanje otroške narave. (H. Bračičeva).
6. Produktivna šola. (M. Lichtenwallner).
7. Delovni princip v merstvu. (D. Humek).
8. Delovni princip v računstvu. (A. Osterc).
9. Delovni princip v domoznanskem pouku. (V. Rode).

Krožek je spomladi snoval nekakšno »delovno združenje«, pri kojem naj bi se skupno obravnavala in preračevala ta ali ona pedagoška vprašanja. V ta namen se je zbralo vsak teden za 2 uri nekaj članov v krožkovi knjižnici — takih sestankov je bilo dvanajst. Čitala so se predavanja dr. Matičevića, vsučiliškega profesorja v Zagrebu: Teorijska pedagogika. Dalje smo se poglabljali v Karsenovo delo: »Die neue Schulreform in Deutschland«. — Tema dvema deloma so potem še sledili nekakšni debatni popoldnevi, pri kojih smo se pogovarjali in debatirali o tem in onem na polju vzgoje in pouka.

Ped.-did. krožek je tudi to leto redno pošiljal »Popotniku« ocene modernih ped. del in revij.

Blagajnik poroča o stanju blagajne. Pregledovalca računov najdeta račune v redu in blagajniku se da absolutorij.

Iz poročila knjižničarja posnamemo, da se je število knjig precej pomnožilo z novimi modernimi deli in da člani prav pridno segajo po njih.

Volitve: Odbor ostane stari, in sicer: Predsednik: okrajni šolski nadzornik g. M. Lichtenwallner; podpredsednik: Viktor Rode; tajnica: Herma Bračičeva; blagajnik: Anton Osterc; knjižničar: Haberman; odborniki: Permetova, Mlinaričeva, Pučelik, Kožuh.

Končno so se obravnavale še nekatere interne zadeve krožka.

Predavanja in poročila pri društvih.

—s Popravek. V 8. številki »Učit. Tovarša« stran 3.: Naša kulturna organizacija, desna kolona: »Učiteljsko društvo za konjiški okraj«, dne 12. januarja 1924. Napačno: Od 58 članov navzočih 15, temveč odsotnih 15, navzočih torej 43, kar se naj blagovoli popraviti.

—s Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj, dne 9. februarja 1924 v Brežicah.

Pomen in cilji »Podmladka Rdečega Križa«, predaval tov. Drnovšek.

Službena pragmatika za civ. državne nam., poročal tov. Čopič.

—s Okrajno učiteljsko društvo Dol. Lendava, 16. februarja 1924 v Dol. Lendavi. Od — članov, navzočih —?

O »Podmladku Rdečega Križa«, predaval tov. nadzornik Cvetko.

Naše narodno prosvetno delo.

Javne šolske ljudske knjižnice.

—pk Javna šolska knjižnica v Radvanju pri Mariboru. Nadučitelj Knaflič je vkljub neugodnim razmeram nabiral štiri

leta prispevke, dokler se mu ni posrečilo nabrati primerne vsote. Za knjižnico imajo zasluge: 1. Nabiralci med domačin prebivalstvom, v številu učiteljstvo z zbirko 466 Din. 2. Okrajni glavar dr. Lanjšič 50 Din. 3. Vse mariborske banke razen Gospodarske banke in Ljudske posojilnice (SLS) 675 Din. 4. Posojilnica v »Narodnem domu« 550 Din. 5. Mestna hranilnica mariborska 250 Din. 6. Konsumno društvo mariborske mestne hranilnice 100 Din. 7. Pokrajinska uprava v Ljubljani 500 Din. 8. Prispevek neimenovane domačina kot zadoščenje radi žalitve narodne himne 100 Din. 9. Srečko Piklar, trgovec v Mariboru daroval 100 Din. 10. G. Časova darovala 50 Din. 11. Krajni šolski svet v Radvanju 1361 Din. Skupaj 4202 Din. Uspeh knjižnice je presegel. V času od 17. decembra 1923 do 23. februarja 1924 se je izposodilo 580 knjig proti plačilu po pol in 1 Din za knjigo, kar pomeni, da se prebivalstvo marljivo vadi slovenskega jezika in da je bila knjižnica tu nujno potrebna. Revnim se dajejo knjige brezplačno. G. dr. Milko Hrašovec, odvetnik v Celju, je daroval knjižnici 11 Mohorjevih knjig. Hvala lepa! Kdor tovarišev in tovarišic bi hotel storiti razvoju slov. narodnosti v Mariborski okolici dobro delo, naj blagovoli darovati knjižnici kako knjigo. Dopolnje se naj službeno po domačem šolskem vodstvu. S knjigo k srcu, s srcem k domovini — Jugoslaviji!

Gospodarski tečaji.

—pg Gospodarski in gospodinjski tečaj v Adlešičih in v Gribljah sta se prav dobro obnesla. Obisk je bil lep in uspeh viden. To je pač najboljša pot, da se utrdi narodno-gospodarsko delo. Kjer so slabe gospodarske razmere, je neobhodno potrebno, da prednjači učiteljsko gospodarsko delo, potem šele pridejo druge prosvetne stvari, kakor društva, igre itd. Le ta pot nas pelje do sigurnih uspehov. V to svrhu bi bilo potreba prirediti gospodarske tečaje tudi za učiteljstvo, da bi se delo vršilo sistematično.

Večerni poučni tečaji.

—pt Večerni poučni tečaji. Višji šolski svet je izdal dopis s priporočilom in z apelom na »dobro voljo učiteljstva«, da bi se vršili zimski večerni tečaji po vzgledu, kakor ga je priredil tov. Arrigler v Skaručni. Tovariš Arrigler naj mi ne zameri k mojim upravičenim pripombam, ki bodo veljale gotovo za pretežno večino učiteljstva v Sloveniji, katerih razmer ni seveda krivo učiteljstvo, ampak, da jasno govorim — šolske oblasti. Šolske oblasti zahtevajo to delo od učiteljstva ne da bi preje pomisleke, da treba k uresničenju tega najprej odpraviti zapreke, ki države ovirajo prosvetno delo učiteljstva izven šole. In dokler ne store tega, je težko vsako delo. Vsak pameten človek ve, da je treba mornarjem ladje, ako hočejo ploviti po obširnem morju. Večina krajnih šolskih svetov se nahaja v oblasti najhujših sovražnikov napredka, edinstva, učiteljskega stanu itd. — v rokavi ljudi, ki jim je glavna naloga že v kali zatreti vsak svoboden napredek. Ti ljudje omnipotentno vladajo nad šolskimi posloji in ščuvajo nevedno, a dobro ljudstvo, proti vsemu še tako koristnemu, kar prihaja od jugoslovanske mislečega učiteljstva. Da, ako bi to učiteljstvo vzgajalo mladino v protijugoslovanskem separatističnem in avtonomističnem duhu, bi se takoj odprla na stečaj vrata šolskih poslojij. In ker učiteljstvo hoče vzgajati svobodno, nacionalno in zavedne jugoslovanske državljane, jim ti svetovno znani sovražniki kulture in prijatelji reakcije zapirajo vrata, ker se čutijo in smatrajo absolutne gospodarje nezavednega in versko fanatično vzgojenega slovenskega ljudstva. Tovariš Arrigler je gotovo eden najsrečnejših od nas v Sloveniji z ozirom na to, da je Skaručna izključno napreden kraj in da Skaručani obračajo veliko pozornost na šolo in na učiteljstvo. Čast takemu ljudstvu! Da so to resnični prijatelji šole in učiteljstva naj zadostuje dejstvo, da so za svojo dvorazrednico votirali za tekoče leto, beri in piši, nad 130 tisoč kron. Katera višje organizirana šola v Sloveniji, da ne govorim o dvorazrednicah, se zamore ponašati s tako častno vsoto? S tem je povedano vse! Kadar bo ostalo učiteljstvo oblagodajeno tako, takrat se bode tudi ono brez pomisleka poprijelo te »lepe ideje«. Toda do tega bo treba še dolgo čakati, ker se šolskim oblastim ni zdelo po petih letih osvobođenja potrebno odpraviti ovire učiteljstvu, ki ga oklepajo pri izvrševanju svojega poklica — izven šole. Dokler ne

bo z zakonom določeno, da sme učiteljstvo uporabljati šolo tudi v izvenučnem času za prosvetne tečaje in druge prosvetne prireditve, ali da se izda vsaj tak odlok od prosvetnega oddelka ali ministrstva, toliko časa je težko govoriti o prosvetnem delu na podlagi odlokov. Najprej je potreba napraviti učiteljstvu prosto pot za prosvetno delo in odpraviti ovire. Take zahteve, da nam napravite svobodno pot, so bile vedno omalovaževane. Razmere za napredno in jugoslovansko misleče učiteljstvo so še vedno iste, da govorim odkrito, kakor v stari Avstriji. Drugega ne kaže, kakor da jih bomo morali učitelji sami odpraviti, ker gospodje juristi pri šolskih oblastih nimajo zmisla za to in se tudi oklepajo le pravic krajnih šolskih svetov, da se šola ne odpre splošni prosveti. Segli bomo po samopomoči, napredna javnost je za nami. S takimi dopisi se nas izziva, ker bi morali vendar vedeti, da je to neizpeljivo po avstrijskih zakonih, ki so še danes v veljavi in katere ščiti sama šolska oblast, ne zavedajoč se, da s tem zelo škoduje celokupnemu napredku. Izdajte odlok, da sme učiteljstvo brezpogojno uporabljati šolo za prosvetne namene tudi v izvenučnem času!

Hugo.

Gibanje šoliodrasle mladine.

—pšo Iz Ponikve ob južni železnici. V nedeljo, dne 24. svečana je uprizorila šoliodrasla mladina v Ponikvi prav lepo uspešno prireditev na novo napravljenem šolskem prireditvenem odru, katerega načrt in risbe je izgotovil stavbenik g. Joško Karlovšek iz Sloma pri Ponikvi, a ogrodje odra tako prikupljivo obklesel tukajšnji učitelj g. Lud. Komar. — Posamezne točke sporeda, tako burki enodejanki: »Vedež« in »Junaki«, kakor pevske točke: »Opomin k petju« — J. Aljaž, »Venček narodnih pesmi« — Gostiša in »Na planine« — H. Sattner v mešanih zborih, so se proizvajale v občo zadovoljnost tako, da so bile sprejete z aplavzi od navzočega občinstva, ki je dubkoma napolnilo šolsko sobo. Med posameznimi odmori in k sklepu prireditve so pa udarjali domači tamburaši. Prireditve se je ponovila na pustno nedeljo z istim uspehom. — Tako moralni kakor gmotni (nekaj nad 2000 Din) uspeh sta bila zelo zadovoljiva. Čisti dobiček je namenjen v kritje stroškov novega šolskega odra in pa v podporo tukajšnje revne šolske mladine. S to prireditvijo je pokazalo učiteljstvo krepko voljo navezati nase tudi šoliodrastlo mladino, kar se mora povsem odobravati. Dosedaj so bili namreč vajeni Ponkovljani videti in slišati na šolskem odru le svoje šolske otroke. Kakor se nam poroča, se pridno vadijo tudi ti za svojo uprizoritev, ki se vrši v času okoli Velike noči. »Le krepko naprej pa začrtani poti!«

Šolski odri in pevski zbori.

—po Šolski oder štirirazrednice v Srednji Bistrici v Prekmurju je uprizoril na predvečer kraljevega rojstva dne 16. decembra prireditve z deklaracijami, petjem in igro »Pri palčkih«. Vse točke vporeda so bile dobro nastudirane in prav povoljno izpeljane. Posebno pohvalo je žela ljubka igra »Pri palčkih« z res izbornim nastopom mladih igralcev korenjakov in deklaracija »Jugoslavija«, izvršena v zboru 16 deklet III. razreda s kretnjami v taktu. — Šolski oder si je nabavil letos lastne kulise, naslikane po posebnih prijaznostih gosp. akad. slikarja Trstenjaka. Žal, da skromni dohodki do sedaj še niso omogočili dovršiti dela, ker se dohodki delijo tako za nabavo novih dekoracijskih predmetov, kakor za izpopolnjevanje šolarske knjižnice.

—po Šolski oder na Koblju. Šolska mladina na Koblju je uprizorila na šolskem odru dne 2. in 3. februarja t. l. dve igrici, in sicer »Vedeža« in »Povodnega moža«. Vsi mali igralci so se prav spretno vživeli v svoje vloge, nastopali jako samozavestno in so svojo nalogo rešili v splošno zadovoljstvo občinstva, ki je obakrat popolnoma napolnilo šolsko sobo, v kateri sta se proizvajali igrici. Tudi oba odrasla igralca, Kebeljčana, sta k uspehu po svoje v mnogem pripomogla. Marljivemu kebeljskemu učiteljstvu v prvi vrsti tov. Striglu in njegovih soprogih je le čestitati na uspehih, ki se večajo od leta in leta; saj pa se prijazna tovariša tudi ne strašita truda v izvenšolskem času kljub obilni zaposlenosti v šoli in v lastnem gospodinjstvu. Čisti dobiček znaša skoraj 300 Din in je namenjen za nakup knjig za šolarsko knjižnico.